

Len, Stamhuse og Fideikommisser kunne overgaa til fri Ejendom, og han spurgte, om det var Tanken at søge at bringe denne Grundlovsbestemmelse til Udførelse. Jeg vil dertil sige, at det ærede Medlem vistnok overser, at denne Grundlovsbestemmelse for den allervæsentligste Del allerede for længst er ført ud i Livet. Man kan jo se paa dette Spørgsmaal paa to Maader. Enten kan man se paa det fra det sociale Standpunkt eller fra det landøkonomiske Standpunkt. Ser man paa det fra det sociale Standpunkt, altsaa tænker sig en Lov, hvorved disse Godser i deres Helhed gaa over til at blive Besiddernes fri Ejendom, er der ganske vist intet gjort ad Lovgivningens Vej. Men Lovgivningsmagten er ikke gaaet den Vej at søge Spørgsmaalet løst fra dette Hovedsynspunkt. Lovgivningsmagten er gaaet den Vej at søge Spørgsmaalet løst fra det Synspunkt, som efter min Mening ogsaa er langt det vigtigste, og som sikkert ogsaa for Grundlovens Givere har staaet som det vigtigste: fra det landøkonomiske Synspunkt. Ser man Sagen fra dette Synspunkt, falde disse Godser naturligt i to Hoveddele, paa den ene Side Hovedgaardene med Skovene, paa den anden Side Fæstebøndergodset. Hvad det sidste angaar, er det ved Lov af 21. Juli 1854 bestemt, at Besidderne af Len og Stamhuse og Fideikommisser under visse nærmere Betingelser *kunne* afhænde Bøndergodset. Der staar intet deri om, at de *skulle* afhænde det. Men det maa ogsaa erindres, at Grundlovens Bestemmelse i § 93 gaar ikke ud paa, at disse Godser *skulle* overgaa til fri Ejendom, men kun paa, at der skal træffes Lovgivningsforanstaltninger, hvorved de kunne overgaa til fri Ejendom. Ved Loven af 1854 er der givet Besidderne Adgang til under visse Betingelser at afhænde det under deres Godser hørende Bøndergods uden Hensyn til, hvilke modstridende Bestemmelser der maatte findes i de paagældende Erektionspatenter. Og i den Tid, denne Lov har virket, har Forholdet ogsaa været, at der er afhændet til fri Ejendom omtrent 41,000 Tdr. Hartkorn Bøndergods fra Len, Stamhuse og Fideikommisser, og er tilbage som ikke afhændet omtrent 17,000 Tdr. Hartkorn. Naar man altsaa nu tager i Betragtning, at det ikke er Grundlovens Mening at kræve, at der skulde udkomme en Lov, hvorefter dette Bøndergods *skulde* overgaa til fri Ejendom, synes det mig, at den Lov, vi fik 1854, har virket særdeles vel. Hvad Hovedgaardene og Skovene

derimod angaar, har Lovgivningsmagten ikke vedtaget noget, men paa dette Omraade er det ogsaa mindre nødvendigt, fordi der stadig baade før Grundlovens Givelse og gentagne Gange efter Grundlovens Givelse er meddelt Bevilling til at sælge af Hovedgaarde, ja, endog Bevilling til at sælge hele Godskomplekser med Hovedgaarde, Skove osv. til fri Ejendom. Og naar man altsaa husker paa, at det, Grundloven kræver, ikke er en Lov, der bringer disse Godser over til fri Ejendom, men derimod kun dette, at de kunne overgaa til fri Ejendom, forekommer det mig, at under de mangfoldige Opgaver, som Regeringen for Øjeblikket har at sysle med, er dette at faa en Lov, der bestemte, hvorledes de under Len, Stamhuse og Fideikommisser hørende Hovedgaarde og Skove kunde overgaa til fri Ejendom, ikke af nogen stor Paatrængenhed, saa meget mere som man neppe vilde kunne faa en Lov, som tvang disse Godser over til fri Ejendom, og i alle de Tilfælde, hvor Besidderen ønsker at lade en Hovedgaard, Skov eller mere overgaa til fri Ejendom, vil han uden Vanskelighed kunne faa Bevilling til at iværksætte det fornødne Salg.

I denne Forbindelse maa jeg maaske nævne den Omtale, det ærede Medlem for Odense Amts 1ste Valgkreds (Marott) skænkede de forskellige Jomfruklostre her i Landet. Dette er et saa mangesidigt og saa stort Spørgsmaal, at jeg vilde finde det ganske urimeligt, om jeg vilde tage en Behandling op af disse mange forskellige Klostres Forhold og Stilling her under Forhandlingen om Finansloven.

Det ærede Medlem for Saksøbing (Rørdam) klagede over Sessionerne. Han mente, at der ved Sessionerne var nogle Fejl, og at Fejlen skulde ligge i de gældende Regulativer. Jeg er tilbøjelig til at tro, at det ærede Medlem har Ret, naar han mener, at der ved Sessionerne er noget fejlt, men jeg tror ikke, at det ligger i Regulativerne, jeg tror snarere, det ligger i den hurtige Behandlingsmaade, der, saaledes som Sessionerne nu ere indrettede, er nødvendig, og hvorved det kan hænde, at en værnepligtig bliver udskreven til et Vaaben, som det bagefter viser sig, at han i Grunden ikke er egnet til. Den Tanke, som det ærede Medlem fremsatte om at faa nedsat en Kommission til at overveje dette Forhold, tiltaler mig i høj Grad, navnlig hvis det kunde blive en Kommission, ikke alene bestaaende af militære og Læger, men ogsaa af Lægmænd, f. Eks. af Medlemmer af dette høje